

Богдан Лепкий

у житті та творчості

очима філателіста

Любомир Пиріг
 доктор мед. наук,
 академік НАМН України,
 член-кореспондент
 НАН України,
 професор кафедри нефрології
 Національної медичної академії
 ім. П.Л. Шупика,
 м. Київ

Імені *Богдана Лепкого* як письменника, науковця, громадського діяча порівняно пізно приділили увагу в філателії. Це й зрозуміло. Адже випуски поштового зв'язку (марки, марковані конверти, листівки) — це випуски державні. І тому лише 1997 року з'явився конверт Пошти України з портретом "українського письменника, літературознавця" до 125 років з дня його народження (пам'ятк. штемпель — Тернопільська область, Бережани, 09.11.1997). У візерунку оригінальної марки на конверті зображено будівлю замку Бережан, рідного міста Б. Лепкого, в якому він навчався, потім працював (гімназія, суплент української та німецької мов) та костельні вежі Кракова, де він був професором української літератури в Ягеллонському університеті.

Слід віддати належне українським філателістам США, які "заходами фундації ім. Богдана Лепкого при НТШ" вшанували 100-річчя від дня народження Поета (1972) випуском марок різного кольору та конвертів різних зразків з його портретом. Це випуски не державно-поштові, але вони застосовувалися в листуванні й таким чином нагадували українцям (і не лише українцям) про видатного діяча української культури і науки. На низці конвертів ставили штемпель — "українці Чикаго вшановують Богдана Лепкого. 23-30.IX.1973". Марки з портретом супроводжувалися купонами з текстами: "Хто борбу веде — поборе! Хто терпить лиш — тому горе! Б.Л."; "Для України треба не тільки вмирати, але й жити! Полтава П. Б.Л.". На листівці з портретом Поета його слова: "Хто каже вам, що все одно, // Де жити, як вмирати, // Той тягне вас в багно на дно, // Той вам дає без дна судно // І каже кермувати. // А я вам кажу: близький час // І хвиля недалеко, // Що буря звіється нараз, // Згуртує і змішає нас // І зблизька і здалека. // А я вам кажу: майте слух, // І позір тому дайте, // Що вам говорить Волі Дух, // Про близьку хвилю заверух // І хвилі тої чайте!".

1997 р. старанням Львівського обласного благодійного фонду "Нашадки Богдана Лепкого" видано конверт з портретом Поета (тир. 200).

Поки що, на жаль, це всі філателістичні випуски, безпосередньо пов'язані з ім'ям Б. Лепкого.

Початок його творчого життя, праці тісно пов'язаний з Бережанами. Герб міста зображено на одному з місцевих конвертів 2009 р., замок (1534 р.) на поштовому конверті та у візерунку штемпеля — "Державний історико-архітектурний заповідник у м. Бережани" зі змінною датою. Бережанський період життя і діяльності Б. Лепкого пов'язаний зі знайомствами його з *І. Франком*, із *С. Крушельницькою*, в організації концерту якої в Бережанах (12.06.1898) він брав активну участь.

Філателістична франкіана дуже багата, про що свідчить монографіч-

ного масштабу книга М. Рудка "Іван Франко мовою філателії" (Дрогобич: "Коло". — 2006. — 240 с.). *Соломії Крушельницькій* присвячено конв. СРСР (1987), марка і конв. України (1997; шт. Першого дня — Київ, 23.09.1997; с. Біла Тернопільського району, 11.09.1997).

В роки Першої світової війни, після неї майже 5 років Б. Лепкий вчителював, займався в Австрії громадсько-культурною діяльністю в таборах українських військовополонених, колишніх воїнів УНР, ЗУНР, втікачів від "червоних визволителів", про що дає уявлення конверт Спілки українських філателістів Австрії (СУФА) — штемп. Гмюнд, 18.10.1977.

Незважаючи на постійне проживання з 1926 р. в Кракові, Б. Лепкий був частим гостем у Львові й особливо на Рогатинщині (Івано-Франківська

обл.), де в с. Черче на базі "Купелевого заведення" ("Живця") із сірко-водневою водою, створеного 1927 року, до 60-річчя Поета збудовано віллу "Богданівка".

Активну участь в розбудові "Живця", "Богданівки", включаючи матеріальну допомогу, взяли голова Українського лікарського товариства у Львові, відомий лікар, громадський діяч *Мар'ян Панчишин*, митрополит *А. Шептицький*.

Уявлення про "Живець Черче" 30-их років ХХ ст. дають тогочасні листівки, які видавалися у Львові і видавництвом "Віра" в Черчі. Директором "Живця Черче" (1928-1939) був *Лев Лепкий*, людина, як і його старший брат Богдан, широких зацікавлень і широких творчих здібностей. Це ж на слова Богдана брат Лев у 1912 р. написав музику до пісні "Журавлі" ("Чуєш, брате мій..."), яка давно стала народною.

У сусідньому від Черча місті Рогатині 22 грудня 1932 року заходами Учительської Громади було відзначено 60-ліття Б. Лепкого в присутності ювіляра та його дружини з сином і доньками. Уявлення про Рогатин того часу дає поштова листівка 30-их років (накл. книгарні Крайслера в Рогатині) із зображенням площі Ринок, яка сьогодні є парковою площею ім. Роксолани. Того часу в Рогатині вже була задіяна українська гімназія, будівля якої зображена на конверті, присвяченому її сторіччю, та у візерунку пам'яткового штемпеля (Рогатин, 30.09.2009).

Відома фотографія Б. Лепкого поруч з однією з ікон Рогатинської церкви Св. Духа (XVII ст.; конв. 1998 до 800-ліття заснування Рогатина).

"Живець Черче" у 30-ті рр. ХХ ст. був місцем відпочинку, лікування, товариських і творчих зустрічей численних представників української галицької інтелігенції. Б. Лепкий часто відвідував "Богданівку" (останній раз 1939 року), де могли гостювати його друзі композитори *В. Барвінський, А. Кос (Кос-Анатольський), Р. Купчинський*, художники *М. Бойчук, О. Кульчицька* (проілюструвала його поему "Ноктюрн"), *О. Новаківський, І. Труш*.

Р. Купчинський — автор музики стрілецьких пісень, популярного й до сьогодні жанру, що виник під час Першої світової війни у зв'язку з легіоном Українських січових стрільців, пізніше — Українська галицька армія. Пісня Богдана і Лева Лепких "Чуєш, брате мій..." також вписалася в цей жанр.

До кола близьких знайомих Б. Лепкого входили відомі громадські, політичні діячі *К. Левицький, К. Паньківський*, яким присвячено конверти України.

Творча співдружність пов'язувала Б. Лепкого з *О. Кобилянською, М. Коцюбинським, В. Стефаником*, який високо цінував його творчість.

Діапазон літературної творчості Б. Лепкого був широким: поезія, художня проза, мемуаристика, літературознавство, переклади на українську мову з польської, німецької, з української на польську (зокрема "Слово о полку Ігоревім", творів *Т. Шевченка, М. Коцюбинського, І. Франка, П. Ти-*

чини, М. Рильського). Він автор спогадів "Бережани", "До Зарваниці" (Зарваницька чудотворна ікона Божої Матері — на конв. та у візерунку штемпеля СУФА - Відень, 19.03.1999), про *І. Франка, В. Стефаника*. У його творчому здобутку — вірші, присвячені *І. Франкові, Т. Шевченкові, В. Стефанику, М. Лисенку*.

Про повагу до нього, високу оцінку його літературної та громадської діяльності свідчать присвячені йому вірші *Б.-І. Антонича, В. Пачовського*, створення музики на його слова композиторами *Ф. Колессою, Д. Січинським*.

Із численних прозових творів найбільшим, найціннішим, найпопулярнішим є тетралогія "Мазепа" (1926-1929). Події, місцевості описані в ній, особистості, задіяні в них (І. Мазепа, П. Орлик, Петро І, Карл XII, Батурин тощо) можуть бути представлені численними філателістичними випусками української діаспори (І. Мазепа, Росії (Полтавська битва), а також сучасної України).

Не чужою для Б. Лепкого була й малярська творчість. З орієнтацією на філателістичний матеріал згадаємо тільки його ілюстрації до байок *Л. Глібова*.

Словесне та ілюстративне віддзеркалення засобами філателії здобутків Б. Лепкого в літературознавстві зайняло би дуже багато місця. У його працях висвітлено творчість майже усіх письменників України, портрети яких на державних поштових марках, на конвертах. І не тільки українських, а й *О. Пушкіна, Ф. Достоевського, Л. Толстого* та інших. Єдиний виняток — *О. Стороженко*. Творчість його досліджував Б. Лепкий, а портрет письменника тільки на конверті української діаспори.

Крім Лева Лепкого, в цій статті згадано тільки прізвища особистостей, що мають відношення до Богдана Лепкого, до його творчості, яких вшановано у філателії. І то далеко не всіх.

Фундатором музею Богдана Лепкого в Бережанах, відкритого 27 серпня 1995 року, був уродженець с. Жовчів Рогатинського р-ну *Роман Смик*, доля якого, як і численних українців у роки Другої світової війни, занесла поза Батьківщину. У 1989 році мені довелося зустрітися з ним у його гостинному домі в Чикаго. Ми були взаємно радісно зворушені і тому, що ми земляки-краяни, і тому, що ми обидва філателісти. Знаю, що в Бережанах є активні філателісти. Чи не варто було би створити в Музеї Б. Лепкого постійну філателістичну експозицію — філателістичну лепкіану? Насамперед вона б представила життєвий шлях Б. Лепкого (Львів, Відень, Краків та інші місцевості, де судилося йому перебувати), широчінь і глибину його творчості. Крім цього, це було би своєрідним виявом уваги, вдячності до фундатора музею *Романа Смика*.

Адреса відправника, індекс

Роздатки - ЦПЗ № 6 Івано-Франківська обл.
30.09.2009
Україна 150
Регіональна пошта - 100 років

Адреса одержувача, індекс

До 100-річчя від дня народження
РОМАНА КУТЧИНЬСЬКОГО

Стрілецька пісня. Графіка І. Іванця.

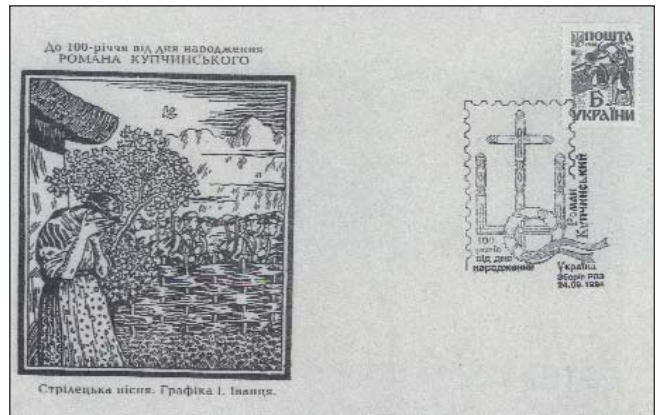
100 років
Україна
80000 F24
24.06.1994

1806 - 1874 - 1974

BY AIR MAIL
19/4
43

ОЛЕКСА СТОРОЖЕНКО
Український Письменник
ALEXIS STOROZHENKO
Ukrainian Writer

OREST HORODYSKY
3308 W. PALMER ST.
CHICAGO, ILL.
60647

Черче. Лазнички і заг. вид.

РОПАТУН. Церкiв.

